

Г. Боровська

ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

Розглянено недосліджений напрямок історичного розвитку України у складі III Рейху Німеччини, в межах дії норм міжнародного права. Наголошено, що до подій, пов'язаних із масовими вбивствами цивільного польського та українського населення на Волині у травні – листопаді 1943 р., мали безпосереднє відношення військові формування, приналежність яких до ОУН(б), ОУН(м) УПА, польських військових формувань, радянських диверсійних партизанських загонів потребує об'єктивного дослідження. Брак підтверджень та достовірних фактів використано для набуття політичних дивідендів та провокаційної діяльності, що є загрозою українсько-польським відносинам.

Ключові слова: Волинська трагедія, окупаційний режим, окупаційна влада, військові формування ОУН(б), ОУН(м) УПА, польські військові формування, радянські диверсійні (партизанські) формування, злочини, правопорушення.

Події, які відбувалися на Волині 1942 – 1943 рр. набули розголосу у сучасному українському і польському суспільствах серед науковців і політичних діячів. Тривалі дискусії щодо трагічних подій на Волині серед політикуму Республіки Польщі та України підкреслюють важливість і значимість вирішення цієї проблеми.

Волинська трагедія, на нашу думку, вирішується винятково у правовому просторі, враховуючи історичну відповідальність сторін за вчинені правопорушення та злочини на території, яка перебуває у юрисдикції окупаційної влади підконтрольній Рейхскомісаріату “Україна”.

Дослідження сучасних українсько-польських відносин здебільшого перебувають у компетенції двох інституцій, які за своїми повноваженнями є неспівмірними. Український інститут національної пам'яті є центральним органом виконавчої влади і його діяльність спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, згідно з п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України № 684 від 12.11.2014 р. Відповідно до поставлених завдань у п. 3 цієї постанови, діяльність і функції інституту обмежуються історико-культурологічними дослідженнями та заходами [1].

Інститут національної пам'яті – Комісія з розслідування злочинів проти польського народу є науково-дослідним інститутом із функціями слідства і обвинувачення. Ця установа підпорядковується парламенту Речі Посполитої Польща і за своєю структурою складається з центрального управління у Варшаві, а також 11 регіональних управлінь, за місцем знаходження Апеляційного суду. Інститут національної пам'яті – Комісія з розслідування злочинів проти польського народу проводить наукову діяльність і, згідно з функціями, розслідує злочини проти польського народу, а також проводить люстраційну діяльність, і функціонує від 1939 р. до 1989 р. включно [2].

“Злочини” українських націоналістів і членів українських формацій (утрупувань за Законом від 26.01.2018 р.), які відбувалися на території Волині та Малопольщі Східної,

викликають найбільше запитань щодо достовірності фактів, відомостей та свідчень, оскільки відбувалися на території окупаційного режиму III Рейху Німеччини в Україні (1941 – 1944 рр.). Відтворення “історичної правди” на основі документів окупаційної влади є однією з об’єктивних потреб наукових досліджень.

Мета статті – вивчення матеріалів, які стосуються масових вбивств цивільного населення Волині 1942 – 1943 рр. в історико-правовому контексті, відповідно до дії норм міжнародного права.

Усі окуповані території України окупаційним режимом було поділено на дві зони: військову і цивільної адміністрації. 20 серпня 1941 р. декретом було затверджено утворення рейхскомісаріату “Україна” з центром у Рівному, який фактично почав діяти із 1 серпня 1941 р., і станом на 1 січня 1943 р. територія становила 339275 кв. км [3]. Тобто події, які безпосередньо мають стосунок до Волинської трагедії, відбувалися на території Рейхскомісаріату “Україна”.

На функціонування системи державного управління окупаційної влади III Рейху Німеччини на зазначених територіях вказують такі дослідження: “Органи управління на окупованій території України (1941 – 1944 рр.) за авторством П. Рекотова (1997 р.); “Соціальні аспекти окупації України: методологія проблеми” за авторством О. Лисенко (2007 р.) [4]; “Функціонування правових відділів органів місцевого управління в системі судочинства Рейхскомісаріату “Україна” (1941 – 1944 рр.) за авторством О. Гончаренко (2009 р.) [5]; “Окупаційний режим в Україні 1941 – 1944 рр. і проблеми творення Української національної державності за авторством І. Терлюка (2009 р.) [6]; “Функціонування гебіт комісаріатів у системі органів влади рейхскомісаріату “Україна”: організаційна структура та службова компетенція (1941 – 1944 рр.)” за авторством О. Гончаренко (2010 р.) [7]; “Система органів місцевого управління на території рейхскомісаріату “Україна” та військової зони 1941 – 1944 рр.” за авторством О. Гончаренко, М. Куницького, О. Лисенко (2014 р.) [8].

Дослідження О. Гончаренко, М. Куницького, О. Лисенко, викладене на основі архівних джерел та вказує на управлінську систему РКУ (Рейхскомісаріату “Україна”), зокрема відповідно до змісту публікації “Функціонування німецьких органів влади”; Нормативно-правове забезпечення діяльності органів влади РКУ; Органи місцевого управління РКУ; Судова система РКУ; Поліційні формування РКУ. Вказана публікація – подає “характеристику адміністративних структур, їхню компетенцію й алгоритм діяльності. Зокрема, зазначається, що Рейхскомісаріат “Україна” належав до структури Рейхсміністерства у справах східних окупованих територій, що становили централізовану систему окупаційних органів Третього Рейху, основним призначенням яких було управління східними окупованими територіями. Утворення Рейхсміністерства як єдиного органу влади, відповідального за “справи “Сходу”, утворювало централізовану управлінську вертикаль фюрер-рейхсміністер-рейхскомісар [9]. Рейхсміністерство у справах східних окупованих територій було територіальним органом влади і перебувало у сфері компетенції Третього Рейху Німеччини [10]. Рейхсміністер у справах окупованих східних територій мав право видавати розпорядження для окупованих територій [11]. На підставі постанови рейхсміністра східних окупованих територій “Про встановлення правопорядку в окупованих східних областях” рейхскомісар видав розпорядження “Про покарання дрібних злочинів і порушень в межах Рейхскомісаріату “Україна” від 8 травня 1942 р. На теренах РКУ з 1 червня 1942 р. вводилися місцеві кримінальні суди (шефенів), де застосовувалося німецьке кримінальне законодавство [12]. 15 березня 1942 р.

постановою рейхскомісара України передбачалося створення двох типів цивільних судів: німецьких та українських (судів шліхтерів). Посада шліхтера вводилася відповідно до штатних розписів німецьких або місцевих органів влади. Нагляд за службовою діяльністю шліхтерів здійснював правовий відділ генерального комісаріату. Останньою судовою інстанцією був Вищий німецький суд у м. Рівне, який виконував функції касаційної установи з цивільних та кримінальних справ [13].

Організація місцевого управління рейхскомісаріату Україна відбувалася на основі збереження меж районів та сільських громад. У РКУ райони очолювали начальники, районні сільські громади – старости, міські управи – бургомістри. Керівники цих структур у РКУ призначалися гебітскомісарами або начальниками місцевих військових комендатур відповідно до наказу по польовій комендатурі № 675(V) від 23.10.1941 р. про “Контроль військовополонених та тих, хто бродить по сільських шляхах” [14]. З перших днів окупації військовою адміністрацією проводився комплекс заходів, спрямованих на реєстрацію населення, контроль за його пересуванням, навіть у межах невеликих адміністративних одиниць, контролювалися виявлення немісцевого населення та військовополонених.

Основні акти, які поширювалися на РКУ, друкувалися в централізованому порядку у спеціальних збірках. Цим процесом керував рейхсміністр із підлеглими йому німецькими правовими службами. Основним виданням став “Збірник постанов рейхсміністра східних окупованих областей”, який затверджував їх відповідно до загальнонімецького законодавства. Окрім “Збірника постанов рейхсміністра”, на територію України поширювалась також дія “Вісника імперських законів”. На основі цієї нормативної бази райхскомісар видавав власні підзаконні акти. З 1 травня 1942 р. у рейхскомісаріаті “Україна” почав видаватися “Центральний бюлетень рейхскомісара для України”, який використовувався внутрішньо, у 1943 р. – адресувався німецьким службовцям. У найбільш системній та повній формі цей збірник нормативних актів був виданий у генеральній окрузі “Волинь та Поділля” [15].

Основними управлінськими установами цивільної адміністрації РКУ стали генеральні комісаріати та підпорядковані їм гебітскомісаріати, які були типовим (уніфікованим) найнижчим німецьким органом влади. В адміністративно-територіальному плані кожен із них складався з кількох (як правило 3-х) колишніх радянських районів. Порядок управлінської діяльності гебітскомісаріатів простежується на прикладі загального розпорядження № 1 по генеральному комісаріату “Волинь і Поділля” від 06.09.1941 р. Гебітскомісари здійснювали окремі військово-поліцейські заходи із складання списків комуністів, комсомольців та радянських активістів і наділялись повноваженнями у сфері кримінальних покарань [16].

Функціонування правової системи Міністерства окупованих територій Рейхскомісаріат “Україна” відбувалося на основі створеної нової нормативно-правової бази для органів влади, системи судочинства та правових відділів. Правові відділи діяли при відповідних органах місцевого управління і складалися з шліхтерів (судді з цивільних справ), шефенів (судді з кримінальних справ), правових радників управ, нотарів та судових виконавців [17].

17 липня 1941 р. фюрером підписаний наказ про введення цивільного управління на окупованих східних територіях. Міністерство окупованих східних територій очолив А. Розенберг, який до цього з 20 квітня 1941 р. був уповноваженим фюрера у східноєвропейському регіоні [18]. Отже, управління окупованою територією було безпосередньо підпорядковано Рейхсміністерству східних територій, території

Рівненської, Волинської областей належали до рейхскомісаріату Україна й мали достатньо повноважень та можливостей повністю контролювати окуповану територію. Дослідники Рейхскомісаріату Україна подають із цього приводу інформацію про відвідини Рейхсміністра Розенберга у червні 1943 р. до Рівного, де на нього чекало вище керівництво РКУ, а Генеральний комісар округи “Волині та Полілля” ознайомив присутніх із ситуацією в регіоні і були прийняті відповідні рішення [19].

За свідченням дослідника І. Терлюка, у проектах Рейхсміністра А. Розенберга Україна розглядалася як союзник Німеччини і противага Росії та їй відводилося першорядне місце у планах ведення війни проти СРСР. Водночас, Москва формувала у глибокому тилу радянські партизанські загони (диверсійні групи на чолі з кадровими офіцерами НКВС), які діяли на західних теренах сучасної України. Ці групи спеціалізувалися на розпалюванні національної ворожнечі між місцевими жителями [20]. Обвинувачування українських військово-патріотичних формувань (ОУН, УПА) у скоєнні злочинів на території сучасних Волинської та Рівненської областей щодо громадян II Речі Посполитої Польщі польськими політиками та істориками потребують документального підтвердження [21]. Дослідження цих військово-патріотичних організацій не можуть вважатися повноцінними та достовірними, оскільки відсутні відомості, архівні матеріали знаходяться в столицях двох офіційно визнаних учасників бойових дій II Світової війни Радянського Союзу та III Рейху Німеччини. Закритими (засекреченими) є дані про чільників ОУН(б) та ОУН(м), їхні зв’язки з німецькою військовою розвідкою та органами спеціального призначення Радянського Союзу.

Необхідно відзначити монографію за авторством Євгена Перепічки, “Феномен Степана Бандери”, до якої увійшли невідомі документи ОУН(б). Автор намагався проаналізувати причини розколу ОУН та взаємовідносини, боротьбу з більшовизмом, терористичними, диверсійними радянськими угрупованнями, і більшовицькі репресії щодо місцевого населення. Є. Перепічка у протистоянні місцевого населення польської та української спільнот, що у червні – серпні мало трагічні наслідки, обвинувачує польсько-совєтську співпрацю та наводить приклади діяльності агентури НКВД у структурах ОУН(б), ОУН(м) та УПА [22].

Дослідження І. Терлюка вказує на розбіжності, неприйнятність розколу, який відбувся у квітні 1941 р. у Кракові на зібранні Другого Надзвичайного Конгресу (Збору). ОУН остаточно розкололася на дві фракції: помірковану (А. Мельника) та радикальну (С. Бандера). Причини розбіжності були з багатьох питань, зокрема у ставленні до Німеччини і щодо методів й форм боротьби у реалізації політичної програми [23]. Структурно, як зазначає І. Терлюк, український повстанський рух складався з двох основних компонентів: ОУН (Організація українських націоналістів) як політична організація; УПА (Українська Повстанська Армія) як військове формування [24]. Структура ОУН в Україні, сформувалася в 1943 – 1944 рр. і враховувала поділ на краї (4): Західноукраїнські землі (ЗУЗ); Північно-західні українські землі (ПЗУЗ); Північно-східні українські землі (ПСУЗ); Південно-східні українські землі (Півд. СУЗ). Краї поділялися на області (всього – 10), а ті своєю чергою на округи. На Волині діяли чотири округи, об’єднувались у два обласні проводи: Волинський і Рівненський, які підпорядковувалися проводу ОУН(б) на Північно-західних українських землях (ПЗУЗ) [25]. Найбільш контрверсійною особою, згідно із дослідженнями, з якою пов’язуються масові вбивства етнічного польського населення, є виконавч обов’язків Головного командира УПА (від

15 травня до листопада 1943 р.), колишній провідник ПЗУЗ “Клим Савур” (Д. Клячківський).

Необхідно з’ясувати як окупаційна влада реагувала на масові вбивства етнічного польського та українського населення на території Волині, оскільки немає підтверджуючих документів. На сьогодні відсутні будь-які докази, що окупаційний режим протидіяв або підтримував протистояння та масові вбивства цивільного польського та українського населення. Відомі факти, що, зважаючи на обставини, які склалися у зв’язку з масовими вбивствами українського та польського населення, рейхскомісар Волині та Поділля Е. Кох вимагав у Берліна провести широку військову операцію наприкінці жовтня із залученням регулярних фронтових частин (артилерії, танків, авіації) з метою припинення злочинів.

На думку українського історика В. В’ятровича, Волинь – терен, надзвичайно придатний для розгортання партизанської війни, привертая увагу українських, польських та радянських підпільників [26]. В. В’ятрович намагався об’єктивно оцінити особисту участь Кліма Савура у знищенні польського населення, проте вказує на відсутність документальних підтверджень. Він, Володимир В’ятрович, вказує, що у цих трагічних потистояннях брали участь радянські партизанські загони та звичайні кримінальні угруповання [27]. Проте це не була “Невідома польсько-українська війна” чи “Друга польсько-українська війна”. Більш зрозуміло, із сьогоднішніх подій навколо “Волині”, реалістичною є назва “Кампанія “Волинь-43” і потужна пропагандистська таблоїдизація та політизація цієї теми. Трагічні події, які відбувалися на Волині, у часовому вимірі від 15 травня до листопада 1943 р., доцільно зарахувати до певної спланованої операції, яка мала трагічні наслідки для двох народів.

Дослідження та дискусії українських та польських істориків відбуваються впродовж двох десятиліть. Початок обговорення україно-польських відносин відбувся на рівні міжнародного семінару істориків на тему: “Українсько-польські відносини в 1918 – 1947 рр.” у Варшаві 22 – 24 травня 1997 р. На нашу думку, об’єктивним і неупередженим історичним дослідженням є праця О. Каліщук “Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої Світової війни” (Львів, 2013 р.) [28]. Застереження викликають публікації Є. Семашко та В. Семашка “Геноцид, здійснений українськими націоналістами щодо польського населення Волині в 1939 – 1945 роках” та Г. Мотики “Від Волинської різни до акції “Вісла”: Польсько-український конфлікт 1943 – 1947”.

Х ювілейна зустріч істориків з української і польської сторони була дискусійною (15 – 17 вересня 2017 р., м. Яремче, Івано-Франківська область). Для більш об’єктивних висновків на думку істориків щодо подій на Волині 1943 р., не вистачає архівів III Рейху Німеччини та Радянського Союзу (Kurier Galicyjski, 17 – 30 pazdziernika 2017 (nr. 19 (287)) [29].

Це підтверджує Закон, ухвалений Вищим Законодавчим Органом Республіки Польща 26 січня 2018 р., “Про зміни до Закону про Інститут Національної Пам’яті – Комісії з розслідування злочинів проти польського народу”, що лише підтверджує необхідність розглядати дані трагічні події тільки у правовому просторі, базуючись на достовірних фактах, нормативно-правових документах із долученням архівних документів III Рейху Німеччини та Радянського Союзу.

Питання україно-польських відносин актуалізується в умовах ведення війни України з Російською Федерацією на Сході України. Російська Федерація активно використовує “історичну пам’ять” як інструмент, технологію ведення гібридної,

інформаційної війни проти України та Республіки Польща водночас. Сучасний дискурс українсько-польського порозуміння, на переконання Г. Куц, доктора політичних наук, отримав нищівний удар через ухвалення Сеймом Польщі резолюції (11.07.2016 р.) про визнання Волинської українсько-польської трагедії геноцидом щодо поляків. Створюється враження, як підкреслює професор Г. Куц, що ситуація із загостренням синдрому антиукраїнської істерії в Польщі обумовлена активізацією стратегій гібридної війни з боку Росії, які наразі спрямовані проти самої Польщі [30]. Підтвердженням слів професора Г. Куц може слугувати “Звернення депутатів від Партії регіонів і КПУ до польського Сейму” [31] з проханням “визнати Волинську трагедію геноцидом щодо польського населення і засудити злочинні діяння українських націоналістів”. Заява була підписана 148-ма народними депутатами у червні 2013 р. і надіслана у відповідь на резолюцію, прийняту 20 червня Верхньою палатою парламенту (сенатом) Речі Посполитої Польщі напередодні 70-ї річниці Волинської трагедії. Необхідно додати, що ініціатором збору депутатських підписів був В. Колесніченко, нині громадянин Російської Федерації [32].

8 вересня 2016 р. Верховна Рада України у заяві “У зв’язку з ухваленням Сенатом Республіки Польща постанови від 7 липня 2016 року та 22 липня 2016 року щодо Волинської трагедії” “вважає, що односторонні політичні оцінки історичних подій несуть високий ризик спричинення конфліктів між українським і польським суспільством... і заявляє, що повинно бути встановлення персональної відповідальності за злочини проти людяності та воєнні злочини”, що відповідає нормам міжнародного права [33].

Відповідно, Верховна Рада України (далі – ВРУ) законодавчо прореагувала у зв’язку з ухваленням Сеймом і Сенатом Республіки Польща змін до Закону “Про Інститут національної пам’яті – Комісію з розслідування злочинів проти польського народу”, а саме ВРУ прийняла Постанову від 06.02.2018 р., в якій йдеться про неупереджену оцінку всіх історичних подій... застосування принципу персональної, а не колективної відповідальності за злочини проти людяності та воєнні злочини. Окрім того, в Заяві підкреслюється, що найбільшу тривогу викликають наслідки таких дій для європейської єдності і зміцнення фронту протидії російській агресії [34].

Висновки

Досліджувана проблема, а саме правовий статус територій Рейхскомісаріату “Україна”, управлінська система періоду функціонування Рейхскомісаріату “Україна”, події, які відбулися в 1941 – 1944 рр., зокрема “Волинська трагедія” повинні розглядатися в системі діючих на зазначений період норм міжнародного права, правонаступництва у міжнародному праві, міжнародно-правової відповідальності. Масові вбивства етнічного польського та українського населення відбувалися на території, яка на зазначений період належала до окупованих східних територій Рейхсміністерства “Україна”. Неврахування факту юридичного управлінського статусу Рейхскомісаріату Україна та встановлення відповідальності за події, які відбувалися на зазначених територіях, дали привід для безпідставних обвинувачень націй у скоєнні злочинів за відсутності архівних матеріалів, невстановлення фактів, підтвердження подій свідками, свідченнями. Отже, зумисно не досліджувана проблема у правовому контексті є ризиком у налагодженні міждержавних відносин, викликом щодо дотримання норм міжнародного права та можливістю використання “Волинської трагедії” у пропагандистських технологіях прибічниками і учасниками ведення європейських і світових гібридних та інформаційних воєн.

Список використаної літератури

1. Положення про український інститут національної пам'яті : затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 684 від 12.11.2014 р. URL : www.portal.rada.gov.ua.
2. Інститут національної пам'яті – Комісія з розслідування злочинів проти польського народу. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Інститут_національної_пам'яті_\(Польща\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Інститут_національної_пам'яті_(Польща)).
3. Рекотов П. В. Органи управління на окупованій території України (1941 – 1944 рр.) // Український історичний журнал. 1997. № 3. С. 90—101.
4. Лисенко О. Соціальні аспекти окупації України: методологія проблеми // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. стат. Вип. 11 / НАН України, Ін-т історії України. К., 2007. С. 3—9.
5. Гончаренко О. Функціонування правових відділів органів місцевого управління в системі судочинства рейхскомісаріату “Україна” (1941 – 1944 рр.) // Часопис української історії. Вип. 14 / за ред. д. і. н., проф. А. А. Коцура. К., 2009. 148 с.
6. Терлюк І. Я. Окупаційний режим в Україні в 1941 – 1944 рр. і проблеми творення української національної державності: історія держави і права. Львів, [б. р.]. 128 с.
7. Гончаренко О. Функціонування гебітс-комісаріатів у системі органів влади райхскомісаріату “Україна”: організаційна структура та службова компетенція (1941 – 1944 рр.) // Наукові записки з української історії : зб. наук. стат. Вип. 25. Переяслав-Хмельницький, 2010. 374 с.
8. Гончаренко О. М., Куницький М. П., Лисенко О. Є. Система органів місцевого управління на території рейхскомісаріату “Україна” та “військової зони” 1941 – 1944 рр. / НАН України, Ін-т історії України. К., 2014. 151 с.
9. Там само. С. 28, 29.
10. Там само. С. 29.
11. Там само. С. 17.
12. Там само. С. 66.
13. Там само. С. 56.
14. Там само. С. 107.
15. Там само. С. 32—34.
16. Гончаренко О. Функціонування гебітс-комісаріатів... С. 153, 154.
17. Гончаренко О. Функціонування правових відділів... С. 78.
18. Рекотов П. В. Органи управління на окупованій території України... С. 90—10.
19. Гончаренко О. М., Куницький М. П., Лисенко О. Є. Система органів місцевого управління... С. 31.
20. Терлюк І. Я. Окупаційний режим в Україні... С. 5—11.
21. Резолюція Сейму Річпосполитої Польщі від 22 липня 2016 р. у справі віддання данини жертвам геноциду, вчиненого українськими націоналістами щодо громадян Другої Речі Посполитої в 1943 – 1945 роках. URL : zahid.net.
22. Перепічка Є. В. Феномен Степана Бандери. Львів : Сполом, 2013. 744 с.
23. Терлюк І. Я. Окупаційний режим в Україні... С. 42.
24. Там само. С. 48.
25. Там само. С. 51, 52.
26. В'ятрович В. М. За лаштунками “Волині-43”: Невідома польсько-українська війна. Х. : Книжковий Клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2017. 304 с.

27. Там само. С. 121.
28. Каліщук О. Українсько-Польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої Світової війни: науковий і суспільний дискурс. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. 510 с.
29. Kurier Galicyjski. 2017. № 19 (287). 17–30 pazdzier.
30. Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів : зб. аналіт. матер. / В. Бусленко, І. Валюшко, С. Гладинчук [та ін.] ; за заг. ред. В. Бусленка. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 60 с.
31. Звернення депутатів від Партії регіонів і КПУ до польського Сейму. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
32. Там само.
33. Заява Верховної Ради України “У зв’язку з ухваленням Сенатом і Сеймом Республіки Польща постанов від 7 липня 2016 року та 22 липня 2016 року щодо Волинської трагедії”. URL : www.portal.rada.ua.
34. Про заяву Верховної Ради України у зв’язку з ухваленням Сеймом і Сенатом Республіки Польща змін до закону про Інститут національної пам’яті – Комісію з розслідування злочинів проти польського народу та інших законодавчих актів : Постанова Верховної Ради України від 06.02.2018 р. URL : www.portal.rada.ua.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2018

Схвалена до друку редколегією 23.03.2018

H. Borovska

VOLYN TRAGEDY: THE HISTORICAL-LEGAL CONTEXT

The unexplored direction of the historical development of Ukraine within the Third Reich of Germany, within the limits of the norms of international law is considered. It is emphasized that the military formations, the affiliation of which to the OUN (b), the OUN (m) of the UPA, the Polish military formations, and the military units of the UPA, Soviet sabotage guerrilla detachments require an objective study. The lack of evidence and reliable information is used to gain political dividends and for provocative activities, which threatens Ukrainian-Polish relations.

Key words: Volyn tragedy, occupation regime, occupation power, military formations of the OUN (b), OUN (m) UPA, Polish military formations, Soviet sabotage (guerrilla) formations, crimes, offenses.